

Te Āite'anga o te Akatūkē Akaōu'anga i Te Tūranga Āpi'i o Tei Anoano'ia nō te iti tangata Pasifika

Kua akakite te Kavamani i tāna parāni nō te akatupu'anga i tēta'i akatūkē akaou'anga i te anga'anga āpi'i mātūtū ketaketa ē te vai tinamou. Kā riro teia i te akameitaki atu i te au kite o te iti tangata Nū Tīrēni, ua atu ē, ea'a tō rātou tūranga iti tangata, mē kore ra, tei 'ea rātou i roto i tā rātou anga'anga āpi'i, mē kore ra, anga'anga moni, ē ka turuturu i te ma'ata aere anga mai o te tūranga kimi puapinga.

Tē tūkē ma'ata nei te tūranga ora'anga anga'anga, ē ka anoano'ia te anga'anga āpi'i kia akatano'ia kia no'o ki mua atu i teia au akatūkē'anga ē tupu nei. Kā riro te tūranga anga'anga āpi'i kāpiti'ia, mātūtū i te akameitaki atu i te tūranga ora'anga meitaki o te iti tangata Nū Tīrēni kātotoa ma te turuturu i te kimi puapingai ē tupu maira, tē ka anga'anga nō te kātotoa.

E mea tau kia turuturu'ia te au mōti'a kātotoa kia autū. E tuātau okota'i-taime-i-te-ora'anga tō tātou nō te akatupu'anga i tēta'i akano'ono'o'anga tē ka tauturu i te au ngā'i terēni'anga ē te anga'anga āpi'i o te mōti'a e tūranga tinamou pātireia tōna aerenga'anga ē ka rauka i te akatano atu ki te au tūranga anga'anga moni o teia tuātau ē tō te au tuātau ki mua. E mea pu'apinga ma'ata tō'ou au manako nō te akatupu'anga o teia akano'o'no'o'anga ou, ē ka rave'ia teia nā roto i te roa'anga o teia akatūkē'anga.

Kā rave tēta'i okota'i tūranga anga'anga āpi'i tei akatūkē akaou'ia mai i te:

ōronga ki te au tamariki āpi'i kātotoa te āpi'i'anga ē te terēni'anga tei anoano'ia nō rātou nō te au ngā'i anga'anga monip

akano'o au tūranga nō te aronga kimi kite āpi'i ta te turanga āpi'i kāre e rave meitaki ana, tena tikai, te iti tangata Māori ē te Pasifika, te aronga pakipakitai, ē te aronga e tūranga aka'aka tō rātou mei te tuātau mai o mua atu o te anga'anga āpi'i

ōronga ki te au ona anga'anga te rauka'anga o te aronga kite ma'ata, papa-i-anga'anga takapini i te au mōti'a kātotoa o Nū Tīrēni

ōronga ki te au anga'anga mama'ata te arataki'anga nō te akapāpū i te tūranga tau o te aronga anga'anga o Nū Tīrēni nō te au anoano o teia tuātau e te au mānakonako aruaru o āpopo atu

Eaa te aite'anga o teia kia koe

- » No teia taime, kare te au akatuke'anga e tau i tetai uatu anga'anga noou.
- » Ka roa te tuatau o te au akatuke'anga e ko te au akaneke'anga ka akono meitaki'ia te reira.
- » Ka rauka ia koe i te akatomo atu ki roto i te apii no te kimi anga'anga e te tereni'anga mei tei matau'ia, e pera katoa te au apii tukeke-o te mataiti porokaramu.
- » Ka rauka ia koe i te apii uatu rai ma te kore e tamanamanata'anga.
- » I te au tuatau ki, mua, ka maata te au akameitaki'anga i roto i taau apii ko te kite anga'anga, mei te:
 - o akamata atu i te turanga papu no tetai tuanga
 - o au kavei'nga mama atu kia marama e te akatanotano no te parani'anga no te au apii ou, tereni akaou me kare akameitaki'anga atu no te anga'anga
 - o maata atu te au akao'anga ki tetai turanga-meitaki i-runga-i-te-ngai-anga'anga apii ei e te ona anga'anga au atui'anga kapiti atu ki te apii-i-vao-ake-i-te-anga'anga
 - o te karape i te neke'anga mei te anga'anga-i-runga-i-te-ngai-anga'anga e te kare-i-runga-i-te-ngai-anga'anga tereni'anga e te apii ki runga i te roro uira, e te neke'anga ngo'ia ua ki tetai motia ke i Nu Tireni.

akapāpu i te au mōti'a katoatoa o Nū Tirēni ē, e aronga raverave ōronga rave kāpiti, marū tikāi, kite tūkētūkē e te tūranga vai tinamou tō rātou

akatupu atu ki runga i to Nū Tirēni rongo pu'apinga ki teiane ai e, ko teia tēta'i ngā'i meitaki rava atu nō te anga'anga kimi kite āpi'i

āriu tauturu atu anga i te au tūranga iti tangata kimi kite āpi'i ia rātou i te anga'anga ē i roto i te campus, tēnā tikāi, te iti tangata Māori e te iti tangata Pasifika

tauturu i te tamariki māpū i te neke'anga marū mei te āpi'i tua-rua mai ki te au ngā'i anga'anga moni meitaki tikai e te terēni'anga tō reira, mē kore ra, ki te au ngā'i tūranga teitei ma'ata- pu'apinga ē te tau o te roro ūira ātuitui, mē kore ra, te kimi'anga kite āpi'i i runga-i-te-campus

turuturu i te au aronga katoatoa kia anga'anga moni rāi nā roto i te akapāpū'anga tei ia rātou i te au ati'anga ravarāi te au kite ōu, tau meiki tā te aronga ona anga'anga kā anoano nā roto i te terēni akaou'ia anga, te akama'ata atu anga i te tūranga kite i te raverave, ē te akaou'anga i te au tūranga kite tūkētūkē

tauturu'ia te ānau nā roto i te akapāpū'anga i te katoatoa i roto i te kōpū tangata tē ka rauka i te anga'anga moni, kia rave i te reira, uātu ia rātou e kimi kite ra rāi nō te au tūranga raverave kite ōu nō te tauturu ia rātou kia neke atu ki tēta'i au anga'anga meitaki ma'ata akaou mai

Tā te Kavamani i akatinamou

Kā riro te Akatūkē'anga Akaou'anga'ia o te Anga'anga Āpi'i kia rauka i te au tamariki kimi kite āpi'i kia kimi kite nō te au pati'anga peapii apii tei ōronga'ia takapini ia Nū Tirēni, ma te akatinamou ma'ata atu ē, kua tau tē reira ki te au tūranga tei anoano āriki'ia ē te au anga'anga mama'ata, ē pērā katoa te au āpi'i'anga teitei ma'ata ē te au turuturu'anga o te kimi'anga kite āpi'i.

Ko te au akatūkē'anga tā te Minita i akakite i te rā 1 o Aukute 2019, ko teia tē reira:

1. *Te Au Kōnitara Akatupu'anga Anga'anga (WDCs):* Mei te ā ki te itu au kōpapa anga'anga-kavamani, nō te ōronga'anga ki te au anga'anga mama'ata te arataki'anga takapini i te au akano'o'anga anga'anga o te anga'anga āpi'i.
2. *Te Akatupu'anga o Te Au Pupu Mōti'a Tūranga Raverave Kite Teitei (RSLGs):* Nā te RSLGs ē ōronga atu i te tuatua akamārama tauturu nō te au tūranga anoano raverave kite teitei ma'ata o tō rātou au mōti'a ki te Kopapa Anga'anga Āpi'i Tua Toru, te WDCs ē te aronga ōronga o te oire nō te akano'o'anga anga'anga kimi kite āpi'i.
3. *Akatinamou'ia Te Taumata Aronui:* E pupu nō te tauturu i te akapāpū ē, kia akāri meitaki mai te Akatūkē Akaou'anga i Te Tūranga Akano'o Anga'anga Āpi'i te anoano tinamou ma'ata o te Kavamani i te pātana'anga ki te Korōna-Māori.
4. *Akatupu'ia tēta'i Taokotai'anga Nū Tirēni o Te Au Kite Raverave e te Tekenoroti (te Taokotai'anga):* E ātuitui'anga tāokotai' o te au akano'ono'o'anga āpi'i akatūkē'anga akaou'anga o te mōti'a tē ka rauka mai nō te iti tangata, tē kā vai tinamou meitaki, te ka apai kāpiti mai i te au kopapa o te tekenoroti e 16 e vai nei, ē te au apii tua toru (ITPs).
5. *Neke'ia te tūranga raverave turuturu o-te-anga'anga kimi kite āpi'i mei kō mai i te putuputu'anga anga'anga ma'ata terēni'anga (ITOs) ki te aronga ōronga.* Ka turuturu te Taokotai'anga ē tēta'i putuputu'anga ōronga i te terēni'anga i runga-i-te-anga'anga, mei tērā ra, i te apii tereni raverave ē te apii tereni, ē pērā katoa i te ōronga atu i te anga'anga kimi kite āpi'i ē te terēni'anga o te au akano'ono'o'anga au-anga'anga-ope, nō te rauka'anga te au kāpitipiti'anga kena kore i rotopū i te au akano'ono'o'anga ē kia ātui-meitaki ki te au anga'anga mama'ata.

6. *Akatupu'ia Te Au Punanga Akano'o Angaanga Tūranga Teitei Ma'ata (CoVEs):* Ka apai kāpiti mai te CoVEs i te au Taokotai'anga, tēta'i putuputu'anga ōronga kē akaou mai, te WDCs, te aronga kite ma'ata ō te au anga'anga mama'ata, te aronga kite ma'ata ō te anga'anga, ē te aronga raverave kimikimi kite nō te akatupu atu i te tūranga ma'ata meitaki rava atu nō te oronga'anga akatūkē'anga akaou'anga anga'anga āpi'i ē te tū'anga ō te tūranga teitei ma'ata ō te akapapa'anga apii ē te porōkarāmu akano'o'anga takapini i te tūranga akano'ono'o'anga.
7. *Kāpiti okota'i ia te akano'o'anga moni ō te akano'o'anga āpi'i:* E tūranga moni kāpiti'ia tēta'i tē kā tau nō te au tūranga ōronga-tinamou kātoatoa ē te anga'anga-kāpiti'anga ō te anga'anga āpi'i ō te au tūranga patī'anga peapa mua ē te patī'anga peapa rua pati akatika'anga tūranga 3 ki te 7 (ma te kore e apii tua toru) ē te au terēni'anga kātoatoa ō te au anga'anga mama'ata.

Ea'a te āite'anga ō teia nō'ou?

Kā roa te tuātau ō te au akatūkē'anga ē i te tuātau ō te akaneke'anga, ka anga'anga mātou nō te akapāpū'anga i te akano'ono'o'anga ōū, ē tei roto katoa te iti tangata Pasifika i tē reira, ē te aronga kimi kite āpi'i mei te au tūranga iti tangata tūkētūkē mai. Ka rauka iā koe i te akatomo atu ki roto i te anga'anga āpi'i akanoo anga'anga ē te terēni'anga ē te kimi kite āpi'i mei tā'au i mātau i te rave, ē pērā katoa i te au porōkarāmu mata'iti-ma'ata. Ka rauka iā koe i te raverave atu i tā'au kimi kite āpi'i ma te kore koe ē tāmanamanatā'ia ē, me aere ki mua, pēnei kā rongo koe i te au rāvenga meitaki atu ē raverave ia ē te iti tangata Pasifika ē te tūranga akano'ono'o'anga.

Te tūranga anga'anga kimi kite āpi'i ma te kore e tutaki, ma te turuturu katoa a te moni turuturu tē ka na roto mai i te StudyLink, ka rave'ia atu rāi tē reira.

A te au tuātau ki mua, e ma'ata te au tūranga meitaki tē kā tupu ki tā'au rave'anga kimi'anga kite āpi'i. Ka meitaki atu te tūranga ātuitui akano'o i te tauturu i te aronga Pasifika kimi kite āpi'i, tō rātou kōpū tangata ē tō rātou au oire, tei akakite mai kia mātou i te tuātau ō te uriuri'anga kimikimi'anga manako nō runga i te au akatūkē'anga ē, e anoano ma'ata atu rātou i te anga'anga nō te kimi moni i te turuturu i tō rātou kōpū tangata, i to te kimi kite āpi'i i te au ati'anga ravarāi.

Ka rauka mai tēta'i mai au tūranga akaou mai ō te āpi'i-ki-te-anga'anga moni tē ka kitea te tūranga pu'apinga ō te au oire i te turuturu'anga i te aronga Pasifika kimi kite āpi'i kia rauka mai tā rātou ma te ōronga i te au tuātau nō te akatano'anga i te turuturu nō te aronga kimi kite āpi'i, tā te aronga tūranga kite ma'ata ē te mārama i te tūranga pu'apinga ō te iti tangata Pasifika ē tā rātou au peu tupuna.

Ka akatupu atu te akano'ono'o'anga ōū ki runga i te tūranga ē anga'anga meitaki nei nō te aronga Pasifika kimi kite āpi'i ē kā riro te akano'o'anga ō te moni ōū i te akamāro'iro'i atu i te au putuputu'anga ō te akanoo'anga anga'anga āpi'i kia akatinamou ki runga i te au anoano ō te au iti tangata Pasifika.

Kā riro te au akatūkē'anga ō te akano'o'anga anga'anga āpi'i i te akama'ata atu i te tūranga tinamou mātūtū ō te au taokotai'anga ō te tekenōrōtī ē te au apii tua toru takapini i te au tū'anga ō Nū Tīrēni. Ka ngōie te au aerenga i te rauka'anga mai, te kimi rāvenga anga ē te mārama anga iā koe ē kimi ra kia kite koe i te au tūranga raverave kite ōū, te terēni akaou anga ia, mē kore ra, te akama'ata ia atu anga te tūranga kite ō te anga'anga moni.

Iā koe te tamaiti kimi kite āpi'i, e tamaiti terēni'ia nō te ngā'i anga'anga, mē kore ra, e apii tereni raverave, e ma'ata atu tō'ou au rauka'anga ō te tūranga teitei ō te kimi'anga kite āpi'i-ō-te anga'anga, ē te au ātuitui'anga ā te ona anga'anga nō te kimi kite āpi'i i-runga i te ngai apii. Ka rauka iā koe i te neke mei tēta'i-ki-tēta'i-mai anga'anga, kāre-e-anga'anga, ē te anga'anga āpi'i i runga i te roro ūira ātuitui, ma te neke ki tēta'i akaou mai mōti'a i Nū Tīrēni nei ma te māmā ua.

Ea'a tē ka āru mai?

Ka akano'o'ia tēta'i pupu tauturu akamārama nō te tauturu kia pāpū te rave'anga meitaki ma'ata tikāi nō te au raverave'anga atu ki mua ma te aronga e anoano nei no teia, ē pērā katoa te aronga Pasifika kimi kite āpi'i, tō rātou kōpū tangata ē te oire tangata, nō te tauturu i te akano'o'anga i te tūranga aere uātu rāi ki mua o te akano'ono'o'anga tūranga akano'o'anga anga'anga kimi kite āpi'i.

Mē ka anoano koe ia mātou kia tauturu atu iā koe kia kite koe i te au mea ē tupu nei i te au ati'anga ravarāi, mē kā tika, tāina'ia nō tēta'i au tuatua akakitekite akaou mai, ē kā tuku putuputu atu mātou kiā koe i te au tūranga, te au tuatua akitekite o te neke'anga o te au akatūkē'anga, ē ka akapē'ea koe i te o'anga mai ki roto i te au neke'anga ki mua. [Taina mai ki ta matou nuti reta akakitekite.](#)

Nō tēta'i au tuatua akakitekite akaou mai nō runga i te Akatūkē'anga o te Akaou'anga ia te Anga'anga Āpi'i Akano'o'anga anga'anga, nō te kapi peapa tikitikāi o te āite'anga nō te au tamariki āpi'i, mē kā tika, ātoro'ia atu te [Komakoma'anga Anqaanga Apii - Education Conversation.](#)